

Vzdušná sražení

Redakčně upravený a zkrácený článek plukovníka J. K. Vetrova, kandidáta vojenských věd, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 3/1986.

Vláda USA i ostatní státy paktu NATO v honbě za získáním převahy horečně zbrojí a rozpracovávají nové teorie a koncepce bojového použití různých druhů ozbrojených sil. Samostatně, jako jeden ze základních prostředků realizace koncepcí hlubokých úderů, hodnotí letectvo. Přitom kládou největší důraz na jeho vysokou mobilitu, veliký dolet a schopnost vést samostatnou bojovou činnost jak v určeném prostoru, tak i při rychlých změnách volby cílů ve vzduchu. Na válčističích se vytvářejí mohutná letecká uskupení, vyzbrojená nejmodernějšími letouny, z nichž větší část je víceúčelových, schopných ničit vzdušné

i pozemní cíle. Hlavní leteckou výzbrojí se staly vysoce přesné řízené střely „vzduch — země“, „vzduch — vzduch“ a řízené letecké pumy. Zároveň s novými pilotovanými letouny se dále modernizují a vyvíjejí nové bezpilotní prostředky různého určení. Současně se zavádějí do výzbroje průzkumné a úderné systémy, jejichž nejdůležitějším prvkem jsou letouny radiotechnického průzkumu. Mimořádná pozornost se věnuje systému velení vojskům a zbraním a letounům dalekého radiolokačního průzkumu. Zkoumají se bojové možnosti rozvíjení PVO kompletů, jejich působení co do výšky a dálky i možného počtu zasažení

vzdušných cílů, proti kterým může být vedena palba najednou.

Letecká uskupení jsou udržována na vysokém stupni bojové pohotovosti s cílem být připravena plnit tyto úkoly:

- ničit jaderné a raketové prostředky nepřítele,
- ničit letecká uskupení nepřítele,
- vybojovat nadvládu ve vzduchu,
- uskutečnit údery proti pozemním vojskům nepřítele v rámci bezprostřední letecké podpory,
- zabezpečit izolaci prostoru bojové činnosti.

Podle názorů zahraničních vojenských odborníků může být splnění těchto úkolů dosaženo uskutečňováním řady vzdušných útočných úderů, v jednotlivých případech i obranných operací. Ty budou charakterizovány tím, že v každé z nich se uskuteční několik hromadných úderů na vojska a důležité hospodářské objekty nepřítele. Na základě zkušeností z lokálních válek a cvičení, vojenští odborníci počítají s tím, že letecká uskupení se v průběhu hromadného úderu střetnou a aktivním protúderem stíhacího letectva a pozemních sil PVO. Podle západního vojenského tisku za těchto podmínek v pásmech průlomu PVO a v prostorech důležitých objektů vzniknou skupinové vzdušné boje vedené podle jednotného zámyslu. I když v bojových řadách armády USA se nevyskytuje termín „vzdušná sražení“, podle skutečnosti se to v podstatě takto chápe. Úspěch úsilovného protivzdušného úderu je závislý podle mínění leteckých odborníků především na součinnosti různých sil letectva, pozemních prostředků PVO a REB. V zájmu rozpracování teorie skupinových vzdušných bojů různých druhů letectva, způsobu jejich velení a přípravy, k výcviku a přípravě velitelských kádřů a létacího personálu se uskutečňují dvojstranná letecká cvičení. Z průběhu cvičení byly udělaný závěry o tom, že aktuálnost úkolu ničit letouny ve vzdušném boji v současných podmínkách podstatně narůstá. To je podmíněné v první řadě rozvojem prostředků průzkumu, vzdušné situace a stupněm bojové pohotovosti letectva. Poukazuje se na to, že je stále těžší zjistit letouny na zemi (základnách) a tam je v úkrytech ničit. Proto velení letectva USA a paktu NATO udělalo závěr, že **význam boje proti leteckým uskupením ve vzduchu, tzv. vzdušná sražení budou mít stále větší význam.**

Sovětská vojenská věda hodnotí vzdušná sražení jako jednu z **forem použití leteckých svazků a útvarů při plnění bojových úkolů v operacích.** Jako kategorie vojenského umění vzdušná sražení vznikla a rozvinula se při hromadném nasazení letectva v období Velké vlastenecké války a sehrála rozhodující úlohu při rozdracení německého fašistického letectva. Ve vzdušných sraženích a bojích zničili sovětské letci více jak 44 000 letounů nepřítele, což tvořilo více jak 56 % veškerých ztrát fašistického letectva na sovětsko-německé frontě.

Autor článku na základě rozboru zkušeností z Velké vlastenecké války a lokálních válek udělal rozbor podstaty, obsahu, úkolů a míst vzdušných sražení v operacích, vlivu zbraní, prostředků velení, REB a bojové letecké techniky na tuto formu boje.

Na podstatu, obsah a cíle vzdušných sražení byly rozličné názory. Jednotliví odborníci je hodnotili jako **souhrn vzdušných bojů vedených základními silami stíhacího letectva leteckého svazu v zájmu vybojování a udržení nadvlády ve vzduchu** v průběhu celé operace vedené pozemními vojsky (viz vzdušná sražení nad Stalingradem, Kubání, v bitvě u Kurska atd.). Přitom byl hlavní důraz položen na úpornost boje k vybojování nadvlády ve vzduchu na úseku fronty (prostoru) v určitém období. Základní úkol tam plnilo stíhací letectvo.

Mimoto se v počátku nepodařilo pokaždé dostatečně přesně určit zámysl vzdušných sražení, principy jejich plánování a sladění úsilí svazků a útvarů různých druhů letectva. Zároveň vázla součinnost při plnění bojových úkolů letectva s úkoly a činnostmi pozemních vojsk nebo s úkoly vzdušné operace.

Druhý názor předpokládal těsnou součinnost zámyslu a cílů vzdušných sražení při plnění konkrétního bojového úkolu jedním, nebo několika leteckými svazy při ochraně a podpoře pozemních vojsk, při odrážení hromadného leteckého úderu nepřítele na důležité objekty infrastruktury, na průmyslová nebo administrativní centra, a také v průběhu úderu ve vzdušné operaci. Na vzdušné sražení se pohlíželo jako na vzájemný boj leteckých uskupení stran při plnění jejich bojových úkolů v průběhu vševojskové a vzdušné operace.

Na základě zkušeností z použití letectva v období Velké vlastenecké války je možné vzdušná sražení rozdělit na tři různé

druhy. Ta, která byla vedena v různých podmínkách a situacích a rozlišovala se stanovenými cíli, složením použitých sil, úlohou a taktikou leteckých svazků a útvarů:

— **vzdušná sražení v systému PVO** u důležitých strategických objektů v týlu státu, při odrážení náletů velkých sil německého fašistického letectva (vzdušné boje nad Moskvou, Leningradem, Stalingradem, Kurskem atd.),

— **vzdušná sražení nad bojištěm** v nejodpovědnějších obdobích činnosti pozemních vojsk (s cílem uskutečnit nebo odrážet protiúder, zasazení rychlých frontových a armádních skupin do sražení, násilný přechod velkých vodních překážek),

— **vzdušná sražení v průběhu našich hromadných leteckých úderů** ve vzdušných operacích.

Vzdušná sražení při odrážení hromadných leteckých úderů v systému PVO strategických objektů byla vedena s cílem nepodstoupit průlom bombardovacích letounů nepřítele k administrativním a průmyslovým centrům, důležitým oblastem a zmařit jeho hromadný úder. Základním obsahem tohoto úkolu byla vzdušná sražení stíhacího letectva s bombardovacím letectvem (vzdušné boje s doprovodnými stíhacími letouny se považovaly za vynucené a veliteli skupin se doporučovalo vyhnout se jim). Tato sražení se odehrávala v poměrně omezeném prostoru, jejichž rozměry byly podmíněny rozmístěním a důležitostí bráněných objektů v terénu, dále množstvím směrů a parametry operačně taktické sestavy letectva nepřítele. Jejich délka trvání byla určována časem, po který byl vedený hromadný úder.

Sražení většinou začínala zasazením částí stíhacího letectva ze střehu ve vzduchu do boje proti zabezpečujícím stíhacím letounům nepřítele. Hlavní síly stíhacího letectva odrazily nálet úderných skupin ze střehu na letištích. Vzdušná sražení zahrnovala několik ohnisek, v nich se vedly skupinové vzdušné boje o počtu 30 až 40 letounů na každé straně. Jejich množství a rozčlenění bylo většinou určováno poslušností a směry náletů nepřátelského letectva, složením osádek skupin bombardovacích letounů, které působily proti určeným objektům, stupněm bojové činnosti zabezpečujícího stíhacího letectva nepřítele.

Velmi charakteristická podle organiza-

ce a způsobu velení byla vzdušná sražení náletů hitlerovského letectva na železniční uzel Kursk 2. června roku 1943. Zúčastnilo se ho více než 500 letounů, z toho 424 bombardovacích letounů.

Operačně taktické uskupení nepřítele zahrnovalo 5 sledů (po 25 až 167 letounech v každém). Startovalo na cíle z různých směrů, v intervalech od 1 do 3 hodin. Odrážení úderů se zúčastnilo celkem 386 stíhacích letounů 2. a 16. letecké armády a 101. stíhací letecké divize PVOS, které uskutečňovaly úzkou součinnost co do času, prostoru vedení bojové činnosti a cílů. Boj započal zasazením stíhacího letectva 16. letecké armády již při odrážení nepřítele na dalekých přístupech ke Kursku. Jejich bojová činnost byla velmi úspěšná. Postupně narůstala letecká síla o jednotky, které byly v pohotovosti na letištích. V průběhu vzdušného sražení sestřelily stíhací letouny 104 fašistických letounů, ale stejně se jim nepřátelský úder úplně nepodařilo odrazit, protože skoro 160 bombardovacích letounů prorazilo k cílům a podařilo se jim vyřadit železniční uzel z činnosti na dobu 12 hodin. To bylo způsobené vysokou hustotou operačně taktické sestavy fašistického letectva při náletu, nízkými možnostmi systému velení stíhacího letectva, nedostatky v organizaci a uskutečňování součinnosti mezi útvary a jednotkami stíhacího letectva s vojsky PVO frontů.

Hlavní úlohu v těchto sraženích sehrály stíhací letouny leteckých armád frontů, leteckých svazků zálohy vrchního velitele a PVO státu.

Jejich součinnost s protiletadlovými prostředky byla, ale pouze rámcová (omezená). Z toho důsledku se projevily chyby v nejednotném systému velení a nebylo spolehlivé spojení mezi velitelskými stanovišti stíhacího letectva svazků a útvarů, PVOS, ale i mezi osádkami ve vzduchu.

Vzdušná sražení nad bojištěm byla vedena k zabránění úderů letectva nepřítele na pozemní vojska protizábranní našich stíhacích letounů, které zabezpečovaly leteckou podporu. V těchto případech stíhací letouny byly rozdělovány podle úkolů k:

— odrážení leteckých úderů na naše pozemní vojska,

— zabezpečení vlastních bombardovacích a bitevních letounů proti útokům nepřátelských stíhacích letounů.

Osádky úderných letounů zahajovaly vzdušný boj a v souladu s nimi se bezprostředně zúčastňovaly vzdušného sražení v případě, že se nepřátelským stíhacím letounům podařilo proniknout k jejich bojovým sestávám. Někdy při nedostatečném počtu stíhacího letectva útočily bitevní letouny úmyslně na bombardovací letouny nepřítele s cílem zmařit jejich zteč na pozemní cíle.

Vzdušná sražení byla zahajována zpravidla v průběhu postupného narůstání sil letectva na obou stranách. Časově omezit tato sražení bylo velmi obtížné, na rozdíl od vzdušných sražení vedených při odrážení hromadných úderů nepřítele na cíle do týlu. V nejdůležitější činnosti pozemních vojsk, kdy se obě strany snažily maximálně využít úderné letectvo k jejich podpoře a stíhací letectvo pro svou ochranu, zároveň narůstala intenzita vzájemných vzdušných bojů (zvětšoval se počet ohnisk vzdušných bojů a počet letounů v nich). Nejvíce pro tato vzdušná sražení v průběhu Velké vlastenecké války byla typická bojová činnost sovětského letectva nad Kubání v druhé polovině dubna a na začátku června v roce 1943. Tato vzdušná sražení byla důležitou součástí bojové činnosti Severokavkazského frontu v bojích o Tamanský poloostrov. O významu a intenzitě vzájemných sražení nad Kubání svědčí skutečnost, že na úseku fronty 60 km na obou stranách vedlo bojovou činnost kolem 2 tisíc letounů.

Z tohoto období je zapotřebí vyčlenit několik postupně vedených vzdušných sražení v délce trvání několika dní. První dlouhotrvající boj se odehrával od 17. do 24. dubna nad předmostím v prostoru Myschako při pokusu fašistických vojsk zničit výsadek 18. armády. Další boje se odehrály od 29. dubna do 10. května a od 25. května do 7. června nad prostory stanic Krymská, Kyjevská a Moldavská. Je nutné se ale zmínit o tom, že rozdělení bojové činnosti letectva na časové úseky je ve značné míře charakterizováno vzájemnou součinností při plnění úkolů spojenými leteckými svazky a útvary pozemních vojsk. A to je vzdušné sražení. V tomto období byly vzájemné vzdušné boje charakteristické především různou intenzitou. V jednotlivých dnech bylo zaznamenáno až 50 skupinových vzdušných bojů za účasti 30 až 50 letounů a někdy i více na každé straně. Skutečně tyto boje představovaly samostatná vzdušná sražení, která sledovala jediný cíl, a to nedopustit letecký úder nepřítele na bráněná vojska, nebo zabezpečit vedení podobného úderu

podle plánu podpory našich útočících, nebo bránících se svazků a útvarů. Tak tomu bylo např. i 20. dubna, když naše letectvo vedlo dva silné údery v zájmu 18. armády na útočící fašistická vojska v prostoru Fedotovky. 28. dubna zase vedlo naše stíhací letectvo aktivní bojovou činnost proti bombardovacím letounům nepřítele, které se snažily leteckým úderem zmařit útok 56. armády. V průběhu těžkých skupinových bojů byly zničeny značné síly fašistického letectva a zmařeny jeho zámysly.

Zkušenosti z přípravy a zvláště z vedení vzdušných sražení nad Kubání patří mezi nejdůležitější dosažené úspěchy sovětského vojenského umění. Naše letectvo zničilo ve vzduchu více než 800 fašistických letounů, vybojovalo iniciativu a zabezpečilo si nadvládu ve vzduchu na jižním křídle sovětsko-německé fronty. To byl počátek vybojování sovětské strategické nadvlády ve vzduchu.

Vzdušná sražení v hromadných leteckých úderech měla za cíl zabezpečit splnění hlavních bojových úkolů leteckého svazu, a to zničit plánované pozemní objekty (cíle). Jejich hlavní náplní byly vzdušné boje doprovodných stíhacích letounů se stíhacími letouny protivzdušné obrany nepřítele. Ty začínaly zpravidla vzdušnými boji se stíhacími letouny, které byly ve střehu ve vzduchu v blízkosti linie fronty, nebo které vzlétaly z nejvyššího stupně bojové pohotovosti. Proto byly vyčlenovány skupiny pro „čištění“ vzdušného prostoru, blokování letišť stíhacího letectva a jindy i skupiny „lovců“. Potom v závislosti na postupu úderných skupin do hloubky území nepřítele zahajovaly boj stíhací letouny z doprovodu. Bojová sestava u bombardovacích a bitevních letounů během letu byla taková, aby byly zabezpečeny nejlepší podmínky pro činnost vlastních stíhacích letounů a pro odrážení nepřátelských útoků.

Příznačnou vlastností vzdušných sražení v době Velké vlastenecké války bylo to, že množství z nich začínalo nad územím, kde byly rozmístěny objekty, které byly cílem úderů bombardovacích letounů nebo bitevních letounů buď vlastních, nebo nepřítele. Bylo to způsobené nízkými možnostmi informačního systému velení stíhacím letounům. Jejich zapojení do sražení začínalo jen na základě vizuálního zjištění bombardovacích (bitevních) letounů. To ztěžovalo podrobně a včas plánovat vzdušná sražení. Jejich většina v počátečním období války měla náznaky živelnosti. Z tohoto důvodu se poukazovalo na případy,

kdy se při současné činnosti velkých uskupení úderného letectva obou stran v omezeném prostoru vzdušná sražení vůbec nevedla.

Podobná situace se vyskytla v bitvě u Kurska 5. července roku 1943. 2. a 17. letecká armáda uskutečnily za svítání hromadný úder na letiště nepřítelů a jeho letectvo, jež vedlo úder proti našim vojskům. Start úderných skupin obou stran se uskutečnil téměř současně. Stíhací letouny, jejichž povinností bylo přesně dodržovat své místo v bojové sestavě, se do boje nezapojovaly, i když upozorovaly nepřátelské bombardovací letouny, které letěly na vstřícných kursech. Podobně vedly svou činnost i stíhací letouny nepřítelů. Při analýze cílů a podmínek pro zahájení vzdušných sražení v letech Velké vlastenecké války můžeme udělat závěr, že tato sražení byla jediným prostředkem pro splnění nejdůležitějšího úkolu stíhacího letectva — protivzdušné obrany vojsk a týlu. Jen zničením nepřátelských letounů ve vzduchu nebo jejich upoutáním v bojích nedovolilo vedení úderů na bráněné objekty, vybojovat taktickou nadládu ve vzduchu daného prostoru v rozhodujícím období operace. To bylo podmíněné nutností vést aktivní činnost stíhacími letouny při vyhledávání vzdušného nepřítelů, jeho upoutání bojem a součinnosti s protiletadlovými prostředky. V tomto čase vzdušná sražení v průběhu vedení hromadných úderů byla **vynucená**, protože nebyla nezbytnou podmínkou pro splnění hlavního bojového úkolu leteckého svazu. Proto se považovalo v té době za účelnější: vyhnout se boji, obejít pásma stěhu stíhacích letounů protivzdušné obrany nepřítelů, uskutěčňovat maskování operační bojové sestavy letectva, vést demonstrační a klamnou činnost.

V závislosti na shromážděných bojových zkušenostech, zkvalitněných systémech vedení, zvláště po zavedení radiolokátorů do výzbroje PVO a frontového letectva a po zlepšení palubních prostředků spojení v letounech se zdokonalila i metodika plánování vzdušných sražení. Nejpodrobněji byla rozpracována v systému vojsk PVO a objektů týlu státu. Plány předpokládaly rozdělit síly stíhacího letectva podle určených úkolů, způsobu zasazení do boje a podle způsobu plnění bojových úkolů. Při plánování vzdušných operací v hromadných leteckých úderech byly vyčlenovány značné síly stíhacího letectva pro doprovod úderných skupin a pro blokování stíhacích letounů protivzdušné obrany na letištích, vytvářely se tzv. stíhací „záclony“ ve vzdu-

chu, zvláště v prostorech rozmístění pozemních cílů.

Zvláštní význam byl věnován organizaci těsné součinnosti v průběhu vzdušných sražení svazků a útvarů různých druhů letectva, které byly součástí leteckých armád, dálkového letectva, vzdušných sil rámořnictva, a také vojsk protivzdušné obrany. Proto z těchto důvodů zabezpečovaly svazky a útvary bombardovacího a bitevního letectva stíhací letecké pluky. Příkladem této součinnosti byl úspěch vzdušných sražení nad Kubání, kde podle jednotného zámyslu, v těsné součinnosti a centralizovaném velení byly použity síly 4. letecké armády, letectvo Černomorského loďstva, skupiny dálkového letectva a tří leteckých sborů zálohy vrchního velení.

Vzdušná sražení v Korejské válce byla organizována a vedena tak jako v druhé světové válce, i když se jich zúčastnily kvalitativně nové proudové stíhací letouny. Určující bylo ale použití starých zbraní — kanónů a optických zaměřovacích zařízení. Stíhací letouny byly vyzbrojeny poloautomatickými střeleckými zaměřovači, které jim umožnily vést palbu pouze na vizuálně sledované cíle. Dostřel se nezvýšil, ani celková výzbroj neměla vliv na taktiku stíhacích letounů ve vzdušných bojích a sraženích. Na základě zobecněných zkušeností vojenští letci odborníci dospěli k závěru o možnosti hromadného použití proudových stíhacích letounů k odrážení náletů velkých uskupení bombardovacích letounů a o nutnosti vytváření rychlých proudových úderných letounů.

V současnosti se podmínky bojové činnosti letectva při plnění hlavních úkolů podstatně změnily. Na obsah, operační (bojovou) přípravu leteckých sil, taktiku leteckých svazků a útvarů ve vzdušných bojích budou mít podle zahraničních odborníků vliv tyto faktory:

1. Rychle narůstající bojové možnosti letectva při ničení vzdušných a zvláště pozemních cílů. Vysoce přesné zbraně umožňují vést efektivně úder z značných vzdáleností (i ze svého území, bez přeletu nosičů do oblastí působnosti protiletadlových kompletů vojsk PVO prvního sledu nepřítelů). Proto není ani nutné vytvářet velké uskupení letounů ke zničení i silně opevněných pozemních objektů. Úderné sledy při náletech musí tvořit (podle zkušeností ze cvičení) velké množství malých skupin, kdy každá skupina bude působit na své cíle.

2. V operačně taktické sestavě letectva při vedení hromadných úderů se objevily nové prvky, jež mají podstatný vliv na efektivnost jeho činnosti. Jsou to především letouny velkého radiolokačního dosahu — zjišťování a vedení, vzdušné prvky průzkumných a úderných (palebných) kompletů, letouny REB, křídlaté rakety a různé bezpilotní prostředky. Boj s nimi je nezbytně nutnou součástí vzdušných sražení. Mimoto se stále zvyšují požadavky na konstrukci víceúčelových letounů, jejichž zavedení ztěžuje správné taktické předurčení různých skupin i jednotlivých letounů v sestavě nepřítele. Některé z nich mohou mít bojovou výzbroj, která jim umožní ničit jak vzdušné, tak i pozemní cíle, čímž se jejich možnosti vedení vzdušného boje zvyšují.

3. V porovnání s druhou světovou válkou značně vzrostly bojové možnosti pozemních prvků systému protivzdušné obrany. To předpokládá nevyhnutelně vést v rámci vzdušného sražení nad územím nepřítele cílevědomý boj s jeho protiletadlovými raketovými komplety, protiletadlovými dělostřeleckými komplety a radiolokačními stanicemi.

4. Současně s manévrováním taktických skupin letounů, raketovou a dělostřeleckou palbou, mezi současné složky vzdušných sražení (bojů) patří ještě radioelektronický boj. To v první řadě zdůrazňuje problém dokonalé organizace ničení a umlčování radioelektronických prostředků nepřítele, zabezpečení radioelektronické ochrany a elektromagnetické koexistence vlastních radioelektronických prostředků jak palubních, tak i pozemních.

Konkrétní vliv vyjmenovaných faktorů na formy a způsoby použití letectva v současné válce je jedním z hlavních směrů výzkumu západních vojenských odborníků. Vypracované teoretické zásady jsou prováděny v průběhu lokálních válek a ozbrojených konfliktů. Tak např. podle západního tisku široké použití nejnovějších typů letounů různého určení v bojové činnosti na Blízkém východě má pouze jediný cíl, a to vyzkoušet neefektivnější způsoby jejich bojového použití. Při plnění různých úkolů letectvem poukazují a zdůrazňují západní vojenská odborníci nový způsob organizace skupinových bojů (sražení), jehož úkolem je zničit letectvo protistojící strany ve vzduchu. Z tohoto důvodu v arabsko-izraelských lokálních válkách a konfliktech používal agresor demonstrační a klamné činnosti z důvodů, aby přinutil ve-

lejší druhé strany ke vzletu letectva. Potom Izraelci pomocí velitelských stanovišť nečekaně zasadili do boje značné síly stíhacích letounů a tak dosáhli svého stanoveného cíle — úderu vysoce přesných raket „vzduch-vzduch“ a z velkých vzdáleností ničili předem určené cíle.

Aby „vylákali“ letectvo z krytů na letištích, uskutečňují lety bezpilotních prostředků, které imitovaly úderu proti důležitým pozemním objektům. Úderu vedly velké skupiny taktických stíhacích letounů, hlavně proti objektům protivzdušné obrany. Praktikovali to tak, že především nejdříve letěly lehké stíhací letouny, které měly úzkou součinnost s „těžkými“ přepadovými stíhacími letouny, chráněnými před radiolokačním pozorováním protivníka. Zahraníční vojenská odborníci hodnotí tyto úmyslně Izraelem organizované skupinové boje v roce 1982 nad Libanem jako svědčící o novém modelu boje velkých sil letectva ve vzduchu, který může sledovat nejenom taktické, ale i operační cíle. Záměr bojové činnosti letectva agresora byl rozpracovaný s přihlédnutím k:

- narůstání bojových možností letounů,
- vlastnostem vysoce přesných leteckých zbraní,
- rozvoji systémů vedení letectva, PVO a prostředků REB.

Zasazení sil do vzdušného sražení se předpokládalo ve třech sledech. V prvním byly využity letouny nebo bezpilotní prostředky, jejichž režim a profil letu byl stanoven tak, aby to protivník chápal jako nálet úderného letectva proti důležitým objektům, a proto uskutečnil vzlet stíhacích letounů protivzdušné obrany.

V druhém sledu působily v závislosti na situaci buď „lehké“ stíhací letouny, určené pro blízký manévrový vzdušný boj, nebo stíhací letouny vyzbrojené raketami „vzduch-vzduch“ velkého nebo středního doletu. V prvním případě úkol „lehkých“ stíhacích letounů spočíval v tom, aby nedopustily vzlet a jejich pronásledování a tak je vystavily úderu „těžkých“ stíhacích letounů třetího sledu s raketami středního dosahu. Let těchto stíhacích letounů byl přesně sladěn s druhým sledem a tvořil vlastně jediný sled.

V dalším případě působily v druhém sledu „těžké“ stíhací letouny, jež útočily na protivníka z velkých vzdáleností, narušovaly jeho bojovou sesilavou a nedovoily

mu splnit obranný manévř. Potom do boje vstupovaly „lehké“ stíhací letouny, které ničily vzdušné cíle v manévřovém vzdušném boji.

V posledních vzdušných bojích nad Libanonem byla do operačně taktické sestavy letectva zařazena i vzdušná velitelská stanoviště, která byla vytvořena na základě letounů dalekého radiolokačního zjišťování a velení E-2C. Tyto letouny jsou vybaveny i rušiči pozemních radiolokačních stanic, palubních zaměřovačů stíhacích letounů a VKV rádiového spojení. Radiolokační pole vytvořené radiolokačním systémem letounů dalekého radiolokačního zjišťování a velení se zvětšilo použitím palubních radiolokačů ze stíhacích letounů F-15. To umožnilo skoro odstranit záporný vliv reliéfu terénu a podstatně zvýšit přesnost navedení přepadových stíhacích letounů na vzdušné cíle. Obsluha vzdušného velitelského stanoviště pozorovala letouny všech tří sledů, stejně jako stíhací letouny nepřítele, a přesně naváděla úderné skupiny do útoku. V tomto období boje uskutěčňovala i aktivní rušení systémů velení letectva protivníka. Prostory vzdušného sražení byly zvoleny tak, aby se vyloučila možnost využití protiletadlových prostředků bránců ze strany. Dalším úkolem těchto velitelských stanovišť bylo zabezpečit elektromagnetickou koexistenci systému velení rádiových prostředků a systému velení vojskům a zbraním.

Na velkých dvoustranných cvičeních letectva NATO je rozpracovávána taktika činnosti stíhacího letectva protivzdušné obrany v těsné součinnosti s částí sil taktických (vojskových) stíhacích letounů a protiletadlových kompletů k odrážení hromadných leteckých úderů. Přitom se berou v úvahu zkušenosti z velení různým silám, získané v lokálních válkách s využitím vzdušných velitelských stanovišť. Na základě rozboru těchto zkušeností přišli zahraniční vojenští odborníci k těmto závěrům:

— S rozvojem prostředků vzdušného napadení, protivzdušné obrany, prostředků radioelektronického boje, průzkumných a úderných kompletů a vzdušných velitelských stanovišť začínají nabývat vzdušná sražení na vševojskových rysech. Jejich průběh a výsledek je závislý ve značné míře na využívání různých druhů sil.

— Rozšíření informačních možností systému velení letectva umožňuje plánovat vzdušná sražení podrobněji než tomu bylo v letech druhé světové války.

— Tento způsob využití letectva získává rozhodující význam v boji o získání nadvlády ve vzduchu, zvláště v operačním a taktickém měřítku. Dosažené úspěchy v průběhu jejich vedení ve značné míře závisí na těsné součinnosti stíhacího a úderného letectva, ale i prostředků protivzdušné obrany a radioelektronického boje. Bez ohledu na větší možnost stíhacího letectva a vojsk protivzdušné obrany, jejich součinnost nad vlastním územím při odrážení hromadných leteckých úderů se plánuje uskutečňovat podle jednotlivých prostorů. Považuje se za účelné, aby stíhací letouny byly zasazeny do boje mezi tyto prostory aktivního působení protiletadlových kompletů dalekého a středního dosahu. V předfrontovém pásmu se plánuje uskutečňovat součinnost mezi stíhacími letouny a vojskem protivzdušné obrany podle prostoru a výšky. Stíhací letouny v blízkosti čáry bojového dotyku nemusí při přepadu vzdušného nepřítele klesnout pod 3 tisíce metrů (vzlet nepřítele do prostoru aktivního působení přenosných protiletadlových kompletů blízkého dosahu).

Po zavedení protiletadlových raketových kompletů nové generace typu Patriot a dalším zdokonalováním systémů rozpoznávání vzdušných cílů stíhací letouny a protiletadlové raketové komplety v průběhu vzdušných sražení musí mít mezi sebou úzkou součinnost v tomto prostoru při předávání zpráv jak o jednotlivých, tak i skupinových cílech.

Z toho plyne, že vzdušná sražení jsou důležitou formou použití letectva při řešení hlavních bojových úkolů letectva v operaci. Teorie a praxe vzdušných sražení, které vznikly v letech Velké vlastenecké války, se rozvíjejí pod vlivem změn v letecké technice, prostředků protivzdušné ochrany, zdokonalování systémů velení vojskům a zbraním a prostředků a způsobů radioelektronického boje. Ale ani dnes, v současných podmínkách, neztratily svůj význam základní principy přípravy a vedení vzdušného sražení, které byly vypracovány v letech Velké vlastenecké války: těsná součinnost jeho cílů, zámyslů a způsobů vedených vzdušných bojů v zájmu splnění úkolů pozemních vojsk leteckými svazky a útvarů; koordinované použití různých sil letectva, protivzdušné obrany a v současné době i budoucnosti i prostředků radioelektronického boje; operačně taktický význam vzdušných sražení na průběh a výsledek vševojskových, vzdušných i protivzdušných operací a hromadných leteckých úderů; nepřetržitě a dobře organizované velení leteckým svazům a útvarům při jejich zasazení do

vzdušného sražení a v průběhu jeho vedení.

Tvůrčí studium zkušeností získaných bojovou činností letectva ve Velké vlastenecké válce a v lokálních válkách, vliv

kvalitativních změn ve výzbroji a bojové technice, prostředků velení, jsou důsledkem nejdůležitějších změn v taktice letectva při rozvíjení teorie vzdušných sražení a dalšího zvyšování bojové pohotovosti sovětského letectva.